TUME YA KIKRISTO YA HUDUMA ZA JAMII (CSSC)

KANDA YA KASIKAZINI

MTIHANI WA KUJIPIMA KABLA YA MTIHANI WA TAIFA AGOSTI 2024

KIDATO CHA PILI

KISWAHILI

MWONGOZO WA USAHIHISHAJI NA MGAWANYO WA ALAMA KWA KILA SWALI

SEHEMU A: ALAMA 15

SWALI 1.@1 = alama 10

i.	ii.	iii.	iv.	v.	vi.	vii.	viii.	ix.	x.
D	**A**	**A**	**A**	**D**	**A**	**C**	**BURE**	**D**	**A**

SWALI 2. @1 = alama 5

i	**ii**	**Iii**	**Iv**	**v**
C	**E**	**F**	**D**	**G**

SEHEMU B (Alama 70)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

SWALI 3. (a) Mtahiniwa anapaswa kueleza faida tano za michoro (picha) katika kamusi.

i. Husaidia kuelewa kwa undani

ii. Huvuta umakini wa msomaji wa kamusi

iii. Huweka kumbukumbu ya msamiati kichwani kwa msomaji

iv. Husaidia katika stadi za kutafakari

v. Huleta hamasa kwa watumiaji wa kamusi

ALAMA 05@01

(b) Mtahiniwa atumie kiambishi -li- kuonesha dhima za mofimu zifuatazo

i. Sehemu ya mzizi – ame*li*a

ii. Kuonesha njeo – a*li*fika

iii. Kuonesha urejeshi- tuna*li*taka

iv. Kuonesha ushirikishi- gari *li* wazi

v. Kuonesha ukubwa wa nomino *li*jumba

ALAMA 05@01

4.Vielezi **(alama 02@=10)**

i. Vielezi huonyesha jinsi tendo lilivyofanyika. mfano: Bibi anatembea polepole

E

ii. Vielezi hunesha kiasi gani tendo limejirudia. mfano: Tulisafiri mara tatu

E

iii. Vielezi huonesha mahali kitendo kinafanyika. mfano: Chura alirukia kisimani

E

iv. Vielezi hutoa taarifa ya muda jambo hilo limetendeka. mfano: Chupa imevunjika juzi

E

v. Vielezi hurekebisha kitenzi, kivumishi au kielezi kingine. Mfano: Aliwasili jana baada ya ibada

E

5. (a)(i)Ana mkono mrefu

(ii)Ana mkono wa birika

(iii)Amepigwa butwaa

(iv)Amekata mguu/ ametupa jongoo na mti wake

(v)Kuzunguka mbuyu /kutoa mlungula

@ 1 = alama 5

(b) Swali lilimtaka mtahiniwa ataje uzuri na ubaya wa misimu

UZURI (hoja tatu)

(i).Misimu hukuza lugha

(ii)Misimu hupamba lugha

(iii). Hufupisha /kurahisisha mawasiliano

(iv).Hutunza historia ya jamii

UBAYA(hoja 02)

(i) Huzuka na kutoweka

(ii) Hutumia mafumbo

(iii) Hueleweka kwa wachache

(iv) Hutia chumvi nyingi/ na chuku nyingi

(Jumla = alama 10)

6. Mtahiniwa atatakiwa kueleza dhima mbili za kiuchumi na dhima tatu za kisiasa za lugha hii katika jamii.

i. Kisiasa- lugha hutumika kuhamasisha jamii

ii. Kisiasa- lugha hutumika kuhifadhi historia ya jamii

iii. Kisiasa- lugha hutumika kutambulisha jamii

iv. Kiuchumi- lugha hutumika kuhimiza maendeleo

v. Kiuchumi- lugha hutumika kukamilisha mawasiliano katika shughuli za kila siku

ALAMA 10 @ 02

7. **(alama 02@=10)**

(a) Matambiko

(b) (i) Husaidia kuendeleza mila na desturi za jamii.
(ii) Hujenga na kuimarisha mahusiano katika jamii.

(c) (i) Hujenga dhana potofu katika jamii.
(ii) Husababisha vifo vya watu./MIGOGORO

8.(a)TANZANIA YETU/ NCHI YA TANZANIA/ TANZANIA NCHI YENYE FURAHA (alama 1)

(b)Inafahamika ulimwenguni kote (alama 01)

(c)(i)Uhuru (alama 01)

(ii)Furaha (alama 01)- UONGOZI BORA

(d)(i)Muundo wa /wenye beti tatu (alama 01) -

(ii)Muundo wa mistari mitatu kila ubeti (alama 01)

(e)(i)Tanzania yetu (alama 01)

(ii) Sisi (alama 01)

(f)TANIABA (alama 01)

(g)Mtanzania mwenyewe(alama 01)

(jumla alama 10)

9. Mwanafunzi aandike tofauti mbili (2) kati ya dhana hizo**. (ALAMA 2 @ 10)**

1. MSIMU - Ni maneno yasiyo sanifu yanayozushwa na kikundi cha watu wachache wenye utamaduni mmoja ili kuelezea uhusiano wao kama kikundi. - Huzuka na kupotea mfano kipindi cha kampeni za kisiasa, mavuno n.k.	**REJESTA** - Ni mtindo wa lugha unaotumika katika mazingira maalum. - Hutumika katika mzingira maalumu mfano kanisani, darasani n.k
(ii) UTATA - Hutokea pale sentensi inapokuwa na maana zaidi ya moja.	**KOSA** - Hutokea pale sentensi inapoandikwa /kusomwa bila kuzingatia sarufi ya lugha husika.

- Utata huondolewa katika sentensi ikiwa mtumiaji atafuata sarufi sahihi ya lugha ya Kiswahili.	- Baadhi ya makosa katika sarufi hayawezi kubadilishwa ikiwa chanzo chake hakibadiliki mfano, kithembe.
(iii) LUGHA YA MAZUNGUMZO - Huwasilishwa kwa njia ya mzungumzo ya mdomo. - Ina msemaji na msikilizaji.	**LUGHA YA MAANDISHI** - Huwasilishwa kwa njia ya maandishi. - Ina mwandishi na msomaji.
(iv) MUKTADHA - Ni sehemu ambapo mazungumzo hufanyika mfano shuleni, mahakamani, kanisani. - Muktadha wa mazungumzo hutegemea lengo wakati wa kuzungumza.	**LENGO LA MAZUNGUMZO** - Ni madhumuni yanayosababisha uwepo wa mazungumzo. - Lengo la mazungumzo hujumuisha uhusiano, wakati, muktadhs wa mazungumzo wakati wa mazungumzo.
(v) LAFUDHI - Ni jinsi mtu anavyotamka maneno. - Lafudhi hutokana na athari za lugha mama au eneo la kijiografia anakotoka.	**MATAMSHI** - Ni kitendo cha kutoa sauti nje ya kinywa au pua ya binadamu. - Kila anayetumia matamshi huzingatia sarufi ya lugha husika ikiwa kinyume chake huharibu mawasilino bila kujali ana lafudhi gani.

SEHEMU C (Alama 15)
Uandishi

10. Mtahiniwa atatakiwa kuandika barua ya K.K (kupitia kwa …)kwa kufuata hatua za uandishi wa barua hiyo ambazo ni zifuatazo :

- Anwani ya mwandishi – alama 1
- Tarehe -alama 01
- Anwani ya mwandikiwa -alama 2
- Mwanzo- 01
- Kichwa cha barua -02
- Utangulizi -01
- Kiini cha barua -03
- Mwisho wa barua -01
- Saini -01
- Jina kamili -01
- Cheo cha mwandishi -01

Jumla alama 15